

Зоря у всесвіті наших душ
Подорожній нарис

Середина травня. Відрядження до Вінниці. Подорожувати я люблю, особливо Україною, тому поїздка – це не тільки робота, а й можливість торкнутись серцем вишуканої, неповторної краси природи Поділля.

Поїзд прибув до Вінниці пізно ввечері, за добу до початку конференції, і я була на сьомому небі від того, що маю час для екскурсії. Звечора - до знаменитого фонтану «Рошен», сучасного символу Вінниці, найбільшого і єдиного в Україні плаваючого фонтану. Він стоїть на березі річки Південний Буг, що поблизу кондитерської фабрики «Рошен». Його прирівнюють до надзвичайних дубайських фонтанів. Яка фантастично-незрівнянна краса, справжнє мистецьке диво! Рясний теплий дощ змушує мене заплющити очі, та де там! Спів Ніни Матвієнко, Дмитра Гнатюка, запальний український танок, водяні промені-веселки змусили забути і про дощ, і про втому. Здавалось, що якісь невидимі гуси – лебеді взяли мене на свої крила і понесли високо, туди, де тільки «душа, і квітуча, і жива»...

А на ранок блукаю незнайомими вулицями і проспектами. Чудово знаходиться серед цієї міської краси, серед метушливого життя вінничан, відкривати для себе нове. Вражає чистота вулиць, гостинність і привітність людей, краса центрального парку. Присіла на лавочку, що на площі біля знаменитої водонапірної вежі, підзарядила свій фотоапарат від енергії сонячної батареї, пройшлася центральною вулицею Соборною, з цікавості заглянула в середину приміщення міської ради, відчула, що про людину тут дбають, прагнуть, щоб з перших кроків вона змогла відчути увагу до себе.

Запитую у перехожих, як доїхати до музеїв Вінниці. Взагалі я не дуже люблю їх відвідувати, мені здається, що вони, хоча й різні, але разом з тим якісь однакові. Та тут було інакше. І досі в пам'яті живуть слова екскурсоводів, враження від почутого, побаченого, відчутого у музеї великого письменника - сонцепоклонника Михайла Коцюбинського та в музеї – садибі Миколи Пирогова, геніального вченого, хірурга, що винайшов анестезію.

Проростають у моєму квітнику зернятка настурції, які мені подарували працівники музею Пирогова, що в цей день сіяли квіти, і проростає гордість за тих людей, яких народила Вінницька земля.

До вечора ще є час, тож я вирішила побувати іще й в селі Дяківці Літинського району й відвідати літературно-меморіальний музей Михайла Стельмаха. Наближалась річниця з Дня народження Михайла Панасовича, хотілось вклонитись великому майстру слова. Бо ж є письменники, які мають слово-зброю, слово-заклик, слово-ніжність, а для мене Михайло Стельмах - це слово-душа, слово-правда, слово-краса...

Купую квиток, і ось уже рейсовий автобус везе мене до села, що знаходиться за п'ятдесят кілометрів від Вінниці, всього година в дорозі – і я вже буду там. Милуюсь весняними пейзажами, що за вікном автобуса. Цікаво, чи ЦЯ природа, що плаче від радості, коли надходить весна, надихнула Майстра на творчість, відкрила прості істини нашого життя?

На одній із зупинок до автобуса зайшла і сіла поруч зі мною немолода чорнява жіночка. Розговорилися. Слово за слово, і я розумію, що біля мене - людина, яка знає про Михайла Стельмаха не зі шкільного підручника. Звати її Надія Бондар. Ось що

вона мені розповіла:

- Мої батьки були сусідами із батьками Михайла Опанасовича. Він частенько навідувався до них, але й нас, сільських дітлахів, не оминав увагою. Привозив нам солодоші, одяг, взуття, бо ж часи були післявоєнні, важкі. Всіх обдаровував. Зараз жителів у селі небагато, більше тисячі, а тоді тільки у школі було дітей більше п'ятисот чоловік, і всі вони товпились біля його хвіртки, чекали приїзду, а письменник усіх обдаровував... До речі, ми вже приїхали. Ось там, за рогом, його музей...

І я прямую туди.

Голос письменника з грампластинки старого патефона. Розповідь екскурсовода. Речі-свідки його життя, його тривоги, його радості, його печалі. Фрагменти кінохроніки... Все сприймаю серцем, душею, зором, слухом, кожною клітинкою...

«...У доброму полі і народжується зерно. У доброму серці народжується слово...»

Бібліотека.

«...Одержав Ленінську премію і за неї збудував школу як вдячність орачам і сіячам, що навчили світ і землю любити...»

Твори Михайла Панасовича.

«...Приїжджав сюди з Максимом Рильським...».

Предмети побуту.

«...Вклоняюсь своїй рідній землі, своєму великому і прекрасному народу, що вклав мені в серце своє пристрасне слово...»

Рушники.

«...Писав про голод, про свавілля партійного керівництва, висміював репресії, доноси...».

Старі фото.

«... Односельці зібрались у старому клубі, коли відкривали школу. Виступав Михайло Панасович. Хтось крикнув: »А нельзя ли громче? «Письменник відповів тихо і спокійно: «Мені прикро, що у моєму рідному селі хтось уже розучився говорити українською мовою» ...

Пожовклі від часу документи...

Прямую до хати й клуні Михайла Панасовича. Не знаю, чому, але по щоці скотилася сльоза. .. Ось та хата, клуня, земля, яка була казковою для малого Михайлика, звідси він вперше бачив, як летять гуси-лебеді, струшуючи на землю бентежні звуки весняних дзвонів...

«Добридень», - чую. І вже слухаю розповідь Надії Масляної:

- Ми дружили з його меншими дітьми Дмитром і Мартою, які тут певний час до школи ходили. Михайло Панасович завжди привозив подарунки, на сукню колись мені дав. А ,отримавши Сталінську премію, моєму дідові і бабі виплачував пенсію по 7 карбованців у місяць. Коли мені треба було зробити складну операцію, написала йому листа. Відразу відгукнувся. На кутку його всі любили. Люди з села приходили, родичі, чим міг допомагав. Усі премії відзначав тут».

Повертаюсь до Вінниці. У небі-зірки, які так любив Михайло Панасович і про них писав: » Мене все життя ваблять і хвилюють зорі - їхня довершена і завжди нова краса, і таємнича мінливість, і дивовижні розповіді про них». А мені спало на думку : є люди, як зорі: вони згасають, а світло, яке вони дали, ще довго мандрує всесвітами наших душ. Одним з таких людей був Михайло Панасович Стельмах.

